

פרשת ויגש תשפ"ג

גליון 320
נא לשמור על קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת התפילה וקריאת התורה

בס"ד

בית שלמה

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לעילוי נשמות

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מור"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב
ר' זאב ב"ר משה חיים
הרה"ק רבי גרשון חנוך העניך ב"ר יעקב
הרה"ק רבי אהרן מטיטוב ב"ר צבי בן
הבעש"ט הקדוש
הרה"ק רבי אברהם אלחנן ב"ר יהודה
הרה"ק רבי יחזקאל שרגא ב"ר חיים
הרה"ק רבי צבי בן רבי ישראל בעש"ט
הרה"ק רבי ברוך מקאמינקא
הרה"ק רבי מרדכי יוסף ב"ר יעקב
רבי שבתי מראשקוב ב"ר שלמה זלמינא
רבי יוסף אלימלך מקשאנב ב"ר משה
עזרא הסופר
נחמיה בן חכליה
הרה"ק רבי אברהם חיים ב"ר נפתלי שור
זכריה בן ברביה בן עזריה הנביא
מלאכי הנביא
הרה"ק רבי נתן ב"ר נפתלי הירץ מברסלב
הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלישיץ ב"ר
הושע אשר מפאריסוב

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

בכל הסיפור של יוסף ואחיו מי שלא מבין את עמקות הדברים לא מבינים מה כל העניינים שעשה יוסף לאחיו אך מי שמבין יודע שכל מה שעשה להם לא היה ח"ו לכבוד עצמו אלא לכבוד שמים על מנת שיתקנו את מה שעשו במכירתו כך אם רואה אדם שאיזה צדיק עושה לו איזה עניין שעל פניו נראה שאין בו צורך ופעמים נראה כאילו הדבר ח"ו לרעתו יהיה אדם בענווה וידע שמה שעושה לו צדיק האמת הוא תיקון ואם יזכה, הקב"ה בסוף יאיר את עיניו ויבין את כל המהלך לאשורו

"וְנֹאמַר אֶל אֲדֹנָי יֵשׁ לָנוּ אֵב זָקֵן וְיֵלֵד זָקֵנִים קֶטָן וְאָחִיו מֵת וְיִוָּתֵר הוּא לְבָדוֹ לְאָמוֹ וְאָבִיו אֶהְיֶה" (מ"ד, כ')

תרגום אונקלוס – וְנֹאמְרָא לְרַבּוּנֵי אֵית לָנָא אָבָא סְבָא וְבֵר סִבְתִּין זְעִיר וְאָחוּהִי מֵית וְאֶ שְׂתָאֵר הוּא בְּלַחְדוּדֵיהּ לְאָמֵהּ וְאָבּוּהִי רַחִים לֵיהּ

זהו יעקב שעליו נאמר "ותלבש את יעקב בנה הקטן" (כ"ז ט"ו) וכן עליו נאמר ויותר יעקב לבדו ואחיו מת זה עשו שרשעים בחייהם קרואים מתים לבדו לשכינה הנקראת אם ובני יעקב הם היחידים שיכולים להקים שכינתא מעפרא ואתה הקב"ה אב רחמן הראה את אהבתך אלינו והצללת דרכי ושים בפי דברים הנשמעים שיכנסו ללב האיש והבצל אותו מצרה זו על מנת שנוכל להמשיך את שושלת האבות המפוארת וגם אנו נייחד קודשא בריך הוא ושכינתה ונקדש את שמך בעולם

יהודי שנמצא בצרה מה עושה מזכיר זכות אבות ניתן בס"ד לרמוז כי יהודה בגשתו אל יוסף מזכיר הוא זכות אבות שבזכותם יצליח הקב"ה בדברו אל יוסף. אונקלוס מתרגם את המילה אדני רבוני על כן כך נפרש את דברי יהודה ריבונו של עולם הרי אתה יודע שיש לנו אב זקן שזוהו אברהם וקננו כמובא בפיטו על עקידת יצחק שאומרים בסליחת ולפני התקיעות יש לנו אב זקן המתייחס לאברהם וכן התרגום כותב סבא ורגיל האדם לקרוא לסב אביו סבא וילד זקנים זהו יצחק שכן נולד הוא לעת זקנתם של אברהם ושרה וכן עליו נאמר ויהי כי זקן יצחק (כ"ז, א') קטן

"וּלְקַחְתֶּם גַּם אֶת זֶה מֵעַם פְּנֵי וְקָרְהוּ אֶסּוֹן וְהוֹרְדְתֶם אֶת שִׁיבְתִי בְרַעְיָה שְׂאֵלָה" (מ"ד, כ"ט)

בוהורדתם את שיבתי" אותיות ישבת" היינו שבכך אתם מורידים ומחריבים את מקום שיבתי הוא בית המקדש כמו שמבקש דוד הע"ה (תהילים כ"ז, ד) "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי" וכשאין בית מקדש המכפר על המעשים הלא טובים מגיעים ל"ע למקום רע הוא השאול וזה גם מה שאומר הנביא יחזקאל (ל"ז, כ"ז) "וְהָיָה מִשְׁפְּנֵי עֲלֵיהֶם וְהָיְתָה לָהֶם לְאֵלֶקֶם וְהָמָּה יִהְיוּ לִי לְעַם" עוד נאמר כי מקד"ש עולה למניין 444 ובשסובמים את כל הספרות הנ"ל יחד עולה למניין 12 היינו רק כשיש אחדות בין 12 השבטים המקדש קיים והקב"ה משרה את שכינתו על בני אבלי יהודה מסיים את דבריו בדברי נחזומים "פִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת הַנְּעַר מֵעַם אָבִי לְאָמֹר אִם לֹא אָבִיָּנוּ אֵלֶיךָ וְחֻטְאֵתִי לְאָבִי כֹל הַיָּמִים" היינו שמי שיהיה עבד אמייתי לקב"ה ויתקן את הדברים הנ"ל יזכה לא רק לעולם הזה אלא גם לחיי עולם הבא

ניתן בס"ד לרמוז כי פס' זה מדבר על הסיבות לחורבן בתי המקדש הראשון והשני שכן בית מקדש ראשון נחרב בעוון ע"ז שפיכות דמים גילוי עריות ע"ז נרמז במילים מעם פני לפי שכתוב לא יהיה אלקים אחרים על פני שפיכות דמים במילים וקרהו אסון שהוא לשון מיתה כמו שכתוב (שמות כ"א, כ"ג) "ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש" גילוי עריות נרמז בולקחתם גם את זה וידוע שאת קניין הקידושין למדים ג"ש קיחה קיחה משדה עפרון וזהו רמז לענייני אישות הקשורים לעריות

ואילו הבית השני נחרב בעוון שנאת חנם והדבר נרמז בפס' ולקחתם גם את זה היינו שאתם יוצרים פירוד וכל אחד לוקח את עצמו בנפרד מכלל שנים עשר השבטים בחינת יחד שבטי ישראל הנרמז במילה ז"ה העולה למניין שתיים עשרה מעם היינו וכך אתם נפרדים מלהיות עם אחד שכן פני היינו כל אחד פונה לכיוון שונה וע"י כך וקרהו אסון דהיינו חורבן בית מקדש הנרמז

"וּלְאָבִיו שֵׁלַח פְּזֹאת עֶשְׂרֵה חֲמוּרִים נְשָׂאִים מְטוּב מִצְרַיִם וְעֶשֶׂר וּנְשָׂאֵת הַשְּׂאֵלָה מְדוּעַ לֹא אֹמַר מְטוּב אֶרֶץ מִצְרַיִם ?

וכן נרמז במילה "כזאת" שגם מדבר על תורה ככתוב "זאת התורה אשר שם משה" וכן ניתן לשאול וכי יעקב אבינו צריך כל כך הרבה אוכל לדרך שהרי בסוף הפסוק נכתב לאביו לדרך ?

אלא ניתן לתרץ בס"ד שמדובר על אביו שבשמים והדרך היא העולם הזה שמביאתו לעולם הבא ויוסף הצדיק שולח את כל האוכל הרוחני הזה לקב"ה על מנת שיזכה לחיי עולם הבא וניתן לראות לכך רמז בדברי האונקלוס שמתרגם ווודין לאבוהי לארחא וידוע מה שמובא בגמרא על רבנים שהכינו זודא לדרך דהיינו צידה רוחנית לדרך הארוכה שחולק אותם לחיי עולם הבא כמו בסיפור שמובא בכתובות (סו:) על מר עוקבא שבשעת פטירתו ראה חשבון צדקותיו אשר עשה שעלה לסך שבעת אלפים דינרי זהב ואמר ארחין רחיקא ווודין קלילא ופלגינו לפלגא דנכסי לצדקה (הכנתי צידה קלה לדרך רחוקה שאני יוצא לה וחילק מחצית מנכסיו לצדקה) ועיין עוד בספר פלא יועץ ערך זודא

ונשאלת השאלה מדוע לא אומר מטוב ארץ מצרים ? וניתן לתרץ עפ"י דבריו של רש"י הקדוש "ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו ומדרש אגדה גריסין של פול" כלומר שיוסף שלח לאביו דברי תורה שכן התורה נמשלה ליין וזאת תורה שהיא על דעת המכוונים באמת שכן אין זקן אלא מי שקנה חכמה וכן הגריסים של פול רומז על גירסא מיוחדת שכן במשנה כלאים מובא פול המצרי והחרוב אינם כלאים זה בזה (כלאים א, ב) וכן מוצאים במשנה מס' שבת פרק ט משנה ז' כי שיעור ההוצאה של זרע פול מצרי הוא שניים כי לא נהגו לזרוע ממנו הרבה כנראה שלא היתה לו חשיבות אז מדוע שלח יוסף הצדיק דווקא סוג מאכל כזה שלכאורה אין לו חשיבות ? אך יוצא מכך ששלח יוסף הצדיק לאביו דברי תורה שהגה ולמד בכל זמן שהותו במצרים בדחוקות ובמיצר ואעפ"כ עסק בתורה וזהו מטוב מצרים דייקא שהרי אין טוב אלא תורה וזאת התורה אשר למדתי במצרים מתוך דחוקת ומיצר

משנת הצדיק – הרה"ק רבי ישועה בסיס זצוק"ל זי"ע – ט' טבת

חכם ישועה נולד בעיר תוניס בשנת תקל"ג 1773, למד אצל רבי משה סלום מחבר הספר "ישמח משה" על מסכת זבחים ואצל רבי יצחק טייב בעל "ערך השולחן". וכן למד אצל רבי שאול הכהן אב"ד גרבה את חכמת הדקדוק ובשל כך התייחס אף אליו כרבו מובהק. בתחילה רבי ישועה כיהן כדיין מן המניין בבית דינו של הרב יצחק טייב. בשנת תר"ז נפטר הרב יצחק כהן טונו"י מאנדורה שהיה הרב הראשי וראב"ד תוניסיה, ורבי ישועה בסיס מונה לכהן תחתיו. בתפקיד זה החזיק שנים עשרה שנה, עד לפטירתו. הרב בסיס הרביץ תורה במשך שנים רבות, והעמיד תלמידים חשובים שהיו מגדולי הרבנים בתוניסיה בדורו ובדור שלאחריו. נודע בשל דאגתו לצורכיהם החומריים של התלמידים ותלמידי החכמים שלמדו בישיבתו.

הרב נודע גם כבקי גדול בתורת הקבלה ובמחולל נפלאות. מעשים רבים מיוחסים אליו בקרב יהודי תוניסיה כפועל ישועות וכמבטל גזירות קשות על ידי מופתים שעשה. עשרות סיפורי-פלא סופרו אודותיו, שמהם ניתן לראות, כי ידע לעמוד בפרץ, ולהגן על היהודים מפני מתנכלים ופורעים ערבים. כן נודעה ידידות רבה שהייתה לו עם מלך תוניס "הבאי". ברחבי תוניס נקרא בשם "מורינו הרב" סתם, או גאון עוזנו הערצת חכמי דורו אליו הייתה רבה, ושמו יצא בתוניסיה ומחוצה לה. הרב אברהם אנקווה מרבני מרוקו, כותב עליו: מי לנו גדול בדור הזה בכל זה האפריק חכמי ורבני תונס יע"א, ובפרט מן הפרט מעטרת ראשנו, נר ישראל, עמוד הימני, סבא דמשפטים, אשר שמעו נשמע מסוף העולם ועד סופו, כמוהו"ר ישועה בסיס הי"ו.

מדי שנה נהג לערוך סעודת הודאה לתלמידי חכמים לאחר שחלף חודש טבת אשר על פי הקבלה נפטרים בו צדיקים. נפטר בגיל 87 בט' בטבת תר"כ 1860. רבני דורו המליצו עליו "נפטר בכתר פז", שכן נפטר בשנת "כתר" (תר"כ) בגיל "פז" (87). בשל הערצת בני דורו אליו צמו העם יומיים בריציפות, בימי פטירתו ט' בטבת, ולמחרת בצום עשרה שבתות.

הרב ישועה חיבר את הספר אבני צדק ומלבד חיבורו זה כתב תשובות ופסקים רבים בהלכה, מהם נדפסו בספרים שונים, ביניהם: בספר גנוי שלום לרב שלום שמעוני ובספר מעשה בית דין

מסופר כי רבה של תוניס, רבי ישועה בסיס, נהג מידי ליל שבת לאחר סיום התפילה לעבור בדרך לביתו, בביתה של אימו, לנשק את ידיה ולאחל לה שבת שלום. אחד מלילות השבת הקור היה עז, וגשם כבד ביותר ניתך ארצה. הגאון לא ויתר והלך כמידי שבת לביתה של אימו. כשהגיע לבית לא שמע את הקולות הרגילים של סידור השולחן, והבין כי כנראה אימו נרדמה. היות וחשש שפתיחת הדלת תעיר את אימו, ולוותר על הביקור לא רצה, נשאר עומד בגשם השוטף ובקור העזו שעה ארוכה, עד ששמע את אימו קמה ועורכת את השולחן. באחד הימים רבי ישועה התפלל בבית כנסת עם הציבור שלו ובאופן קבוע הוא עלה חזון, באמצע התפילה "ובא לציון גואל" פתאום הוא הוריד את התפילין במהירות ואנשים לא הבינו מה קרה ורץ לכיוון השוק, כולם ידעו שרבי ישועה איש פלא. הלך איזה ערבי אחד, ניגש הרב ישועה בסיס לערבי ואמר לו, "אני הוציא לך שני שקים של פחמים ואני רוצה שתביא אותם לביתו". רבי ישועה שלם לערבי במקום 20 שקלים 50 שקלים על מנת שיקח את שני הפחמים לביתו. כל הדרך הערבי שיבח את היהודי ואת הרבנים שלהם, "אין כמו היהודים, לא אכפת להם אם זה ערבי או מי שזה יהיה תמיד יש להם עין יפה", ובמהלך כל הדרך שיבח הערבי את רבי ישועה בסיס. הרב חזר לבית כנסת, כולם לא הבינו מדוע הרב הלך באמצע התפילה. נגמרה התפילה והרב אמר להם, "בואו אני אניד לכם משהו, שהתפללתי שמונה עשרה ראיתי קטרוג גדול בשמיים על עם ישראל ולא ידעתי מה לעשות, מיד בסיעתא דשמיא עלה רעין במוחי לגרום לגוי לשבח את היהודים ואז יסתם הפה של העושרים, לקחת את הגוי וכל הדרך הוא שיבח ושיבח ובאמת ככה היה וסתם הפה של המקטרג". עוד מסופר ששנה אחת החליטו הסוחרים הערבים התוניסאים לעשות קופה על גבם של היהודים. הם ידעו שהיהודים זקוקים דווקא לארבעה מינים בכדי לקיים את מצות דתם, ולכן אם אין את כל המינים בשלמות - יפזרו היהודים מהזנם ככל הנצרך לרכוש את החסר.

היהודים לא השלימו עם העובדה שלא יהיו בידם הדסים מהודרים לפחות לטט אחד. ולכן פנו לאחד מקדושי ורבני תוניס של אותם הימים: הגאון הקדוש רבי ישועה בסיס רבי ישועה הורה ליהודים: שלחו נא שניים מחשובי הקהל לשוק, ילכו הם אל הנכבד ביותר שבסוחרים הערבים, ויקשו בשמי ליטול שתי אגודות גדולות ורעננות של הדסים משולשים ולהביא אותן לביתו, כי ברצוני לברור מהן הדסים למצווה. הגיע הערבי לבית רבי ישועה והרב מבקש ממנו בדרך ארץ לעלות יחד עמו אל גג הבית, "שם לאור השמש", הסביר הרב בהיגיון, "ניתן יהיה לבדוק את טיבם של בדי הדסים". הערבי עלה אחריו הרב ברצון רב כשהוא חוכך את ידיו. הוא יעשה היום רוח הגון. אך נגעו רגליו של הערבי על שפת הגג, והערבי החל להתרומם באוויר כשאגודות הדסים על גבו, הוא צבר גובה והפך אט אט לנקודה קטנה המרחפת בשמי תוניס, כשרק אלומות ההדס מבליטות את מיקומו בריקע... ערבי העיר נרעשו. הן כבודו של הרב היהודי יהיה להעלים את חברים ולא להשיבו לצמיחות. הללו מיהרו לבית המושל - מלינים על הרב היהודי שמתמשש בכשפים מורים. רבי ישועה נקרא לבית המושל הסביר בכבוד רב את עמדתו שהערבי נענש בשל העובדה שהתנכל ליהודים ומנע מהם לקיים את מצות דתם. המושל שהתנתן: "יורידוהו הרב משמי מרום ואני מבטיח לרב שהמחזירים יתורו על כנם". וכן היה. ושם שמיים התקדש בפי כל.

דובב שפתי ישנים - ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

מי השילוח - הרה"ק רבי מרדכי יוסף בן יעקב לינר מאיזבצה זצוק"ל זי"ע

"וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדָבָר נָא עֲבֹדְךָ דָּבָר בְּאֲזִנֵי אֲדֹנָי וְאֵל יַחַר אַפְּךָ בְּעִבְדְּךָ פִּי כְמוֹת כְּפָרְעָה" (מ"ד, י"ח)

הנה זה הכח נתן הש"י בשבט יהודה שאינו מייאש עצמו לעולם אף כי יראה שיעבור עליו מה והנה בפרשה הקודמת אמר הננו עבדים לאדוני והי' נראה שהתחיל לייאש את עצמו והי' נחשב בעיניו כשגיאה מה שהתחייב את עצמו לאביו בשתי עולמות על בנימין וזאת הפרשה התחוק עצמו מאד לפני הש"י שאף שעשיתי שלא כהוגן ממ"מ יש יכולת ביד הש"י להושיע לי וזה ויגש אליו יהודה אליו היינו במעמקי לבו של יוסף עד שהי' מוכרח להתוודע להם כי כל הפסוקים הללו הם טענה נגד

סגולה לפרנסה - החזקת לומדי תורה וברכת הצדיק

"וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת פְּרַעְה וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵי פְרַעְה" (מ"ז, י')

רש"י - ויברך יעקב. כדרך כל הנפטרים מלפני שרים מברכים אותם ונוטלים רשות ומה ברכה ברכו שיעלה נילוס לרגליו לפי שאין מצרים שותה מי גשמים אלא נילוס עולה ומשקה ומברכתו של יעקב ואילך היה פרעה בא אל נילוס והוא עולה לקראתו ומשקה את הארץ (תנחומא)

הקב"ה לענות לפרעה אמנם אמרתי שיהיה שיעבוד אך לא אמרתי באיזו צורה יכולת להושיב אותם ללמוד תורה ובכך לשבר את גופם וזה יהיה שעבודם כמו שכתוב, ומה מתשת כוחו של אדם (סנהדרין כ"ו, ע"ב) אך אתה בחרת להעביד אותם ממש ולא למדת על כוחו של לימוד התורה ממה שלימד אותך יוסף ועוד גרמת להם ביטול תורה למה לא התייעצת עם צדיק הדור כמו שעשית בעניין החלומות הרי יוסף כבר אמר לך "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים" (מ"א, ל"ג) על זה אתה נענש וכן מופיע בשם הסטיפלר זי"ע כי פעמים נגזר על האדם שלא יישן בלילה אך יש לו בחירה כיצד לא יישן האם זה יהיה כיוון שיצטרך לחכות בחדר מיון עקב בעיה רפואית ל"ע או שבמקום זה בלילה יעמול ויעסוק בתורה בבית המדרש וע"כ לא יישן והבחירה היא בידי האדם כיצד תתקיים הגזרה דבר זה מלמד אותנו התנא באבות "רבי נחוניא בן הקנה אומר, כל המקבל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ. וכל הפורק ממנו על תורה, נותנין עליו על מלכות ועל דרך ארץ" (אבות ג, ה') ורמז לדברים בשם התנא נחוניא מלשון נחון היינו מי שניחן בשכל מעריך להיות בחינת בן הקנה דהיינו זקן זה קנה וכמה ע"י שקבל עליו עול תורה מאשר להיות תחת עול דרך ארץ היינו תחת עמל וטורה הפרנסה כמו שמפרש הרב מברטנורא זי"ע

יכול פרעה לטעון לפני הקב"ה מדוע הענשת אותי על שעבדתי את בני בפרך הרי כתוב בתורה במפורש בברית בין הבתרים ועבדום ועני אותם ארבע מאות שנה אזי קיימתי את גזרתך ואפילו הדרתי בה אך לא עני זה שבחתי שהעבדתי יהיה אצלי אתה בחרת א"כ מדוע קיבלתי כאלה מכות עונה לו הקב"ה אם אתה כל כך מוחרד במה שכתוב בתורה כשבא אליך יוסף ואמר לך שיהיו שבע שנות רעב ושבע שנות רעב כמה שנות רעב היו לך בסוף רק שנתים א"כ מדוע אז לא באת להתלונן שיש להשלים עוד חמש שנות רעב כמו שיוסף הבטיח. אך אם נשים לב יוסף נותן עצה לפרעה תדע שאמנם שנות השבע יהיו שבע אך שנות רעב יהיו שבע או שנתיים וכך אומר יוסף לפרעה "קמו שבע שני רעב אחריתו ונשפח כל השבע בארץ מצרים וכלל הרעב את הארץ" שבע שני היינו שבע או שנתיים הכל תלוי במעשים שלך כי אם תהיה במצרים תורה ותלמוד בלומדי התורה אזי השבע יהפוך לשנתיים חמישים שנים יורדות כנגד חמשה חומשי תורה אך אם לא תעשה כן יהיו שבע שנות רעב פרעה הבין את העצה ולכן נתן לבני" את ארץ גשן לפתוח שם בתי מדרש כמובא ודאג לכל מחסורם של בני" ולכן ברך אותו יעקב שזכות זה הוא מברך אותו שהנלוס יעלה וישקה את ארץ מצרים ובוזה ייגמרו שנות הרעב דבר זה נרמז בברכת יעקב שכן ברך אותו שהמים המשוליים לתורה יעלו אזי זה ישפיע שפע ברכה על כל ארץ מצרים ויתמו שנות הרעב לאור הנ"ל יכול